СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LV. Ч. 218. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, пятниця, 19-го вересня 1947. No. 218. JERSEY CITY and NEW YORK, Friday, September 19, 1947. VOL. LV.

ТРИ ЦЕНТИ в злуч. держ. америки ПЯТЬ ЦЕНТІВ закордоном Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE U. S. of AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ФОРЕСТАЛ ЗАПРИСЯЖЕНИЙ НАГЛО ЯК СЕКРЕТАР ОБОРОНИ

Вашингтон, 18 вересня. — Джеймс В. Форестал, іменований секретарем оборони після переведення злуки збройних сил 26 липня, дістав доручення від президента Трумана, щоб обняв урядування якстій і щоб склав присягу на нове становище. Церемонія відбулася негайно після полудня у приявності великого числа високих урядовців. Присягу перевів предсідник Верховного Суду Фред М. Винсон. Заприсяження першого секретаря оборони було пляноване аж після повороту президента Трумана з Міжамериканської Конференції в Ріо де Жанейро. Президент дав доручення з военного корабля Мизури, яким він вертається з конференції і тому цей крок викликав здивування. Догадуються, що це сталося внаслідок непевного міжнародного положення. Форестал, після складення присяги, зміснія поробив зарядження для готовости усіх трьох департаментів краєвої оборони: армії, военної маринарки і повітряної флоти. Негайно після заприсяження Форестала відбулося заприсяження його помічників, а це Джана Л. Соливана — секретарем военної маринарки, а В. Стюарта Саймингтона — секретарем повітряних сил.

БУРЕВІЙ ПЕРЕЙШОВ ПОНАД ФЛОРИДУ НА ЗАХІД.

Маямі, Флорида, 17 вересня. — Буревій, який ударив у східнє побережжя Флориди, звернув свій напрям на захід і, перелетівши понад Флориду в околиці між Маямі і Пам Біч на Сході, пігнав попри Форт Мейерс на захід до Мексиканського Заливу і до стейтів Алабама та Мизури. Тому, що комунікації з навіщеною околицею ще не привернені, нема точніших вісток про розміри шкоди. Одначе, зогляду на осторогу, дану заздалегідь, нема багато випадків смерти. Матеріяльну шкоду в Маямі обчисляють на мільйони.

Невдала спроба спинити буревій „сухим ледом".

Вашингтон. — Полк. Бен Голзман, з військового бюра погоди, оприлюднює, що він вислав літаки з великими припасами кульок „сухого леду", щоб посіяти їх на повітрянім шляху, куди мав переходити буревій і так спинити його силу. Цей плян не вдався тому, що буревій змінив несподівано свій напрям. Коли Голзмана запитали, чому не вживають атомової бомби для розбиття урагану на морю, він сказав, що це не доцільне, як це виказує досвід коло острова Бікіні зперед року.

УКРАЇНСЬКА ЧАСТИНА ПРОГРАМИ ТИЖНЯ О.Д.

Ню Йорк, 18 вересня. — Учора в год 9 ввечір на площі Ракефелер Плаза при 50 вулиці, відбулася чергова програма прилюдних забав з нагоди Тижня Обєднаних Держав. У програмі, яку передавано теж по радіо, прийшла черга на українську частину, яку виконала група танцюристів Флиса з Ню Йорку. Заповідач й директор програми, українець Михайло Герман, не змішував цим разом української групи зі „советською". Після виступу шотляндців і мексиканців, виконала українська група такі танці: Козачок, Гуцулочка і Запорожський Герць. Всі точки були виконані бездоганно, а „Український Танець Мечів", як його в англійській мові названо, випав справді артистично. Його виконала чвірка добірних козаків у віповідних одягах. Програмі приглядалася велика товпа народу.

ДАЛЬШІ СВІДОЦТВА ПРО КОМУНІСТИЧНІ ПЛЯНИ В АМЕРИЦІ.

Ню Йорк. — При поступуванні для депортації румунського комуніста Джана Санта покликав адвокат іміграційного бюра на свідка бувшого комуністичного організатора нігрів, Манинга Джансона. Він зізнав, що разом зі Сантом, а навіть і теперішним головою Транспортової Юнії, Майкелом Квілом, бував на тайних нарадах високих урядовців Комуністичної Партії і діставав від них інструкції, як переводити організацію і якими закликами послугуватися. Отже ціллю цеї праці було підготовити робітництво до скинення уряду Злучених Держав і до заведення диктатури пролетаріяту. Для осягнення цілі, казали інструктори спеціяльної школи, треба комуністам усадовитися в робітничих юніях, викликати безупинно замішання й страйки і поширювати невдоволля. Навіть і до вояків посилано комуністичних діячів з такою програмою. Свідок пізнав Санта з виду і цим ствердив його ідентичність. Крім нього свідок згадав ще про таких провідних комуністів, як своїх співпрацівників: Розу Вортіс, Джека Стакела, Ирвинга Поташа, Сема Нисена і Бена Голда.

ЮНІЯ ОТВОРАЄ СВОЇ КРАМНИЦІ.

Дітройт. — Юнайтед Отомобил Воркерс заповіла отворення своїх товарових складів і крамниць для поборювання високих цін на харчі й інші продукти.

Мир мусить бути встановлений зі Советським Союзом, або без нього

ВИСТУП СЕКРЕТАРА СТЕЙТУ МАРШАЛА В ОБЄДНАНИХ ДЕРЖАВАХ. Домагається встановлення окремого комітету для для збереження миру; Проти надуживання права „вета"; За полагодження справи Греції та Палестини; Становище в справі розброєння й атомової енергії; Видвигає справу Кореї.

Лейк Соксес, Н. Й., 17. вересня. — Американський секретар стейту ген. Джордж К. Маршал виступив сьогодні на сесії Загального Зібрання ООД з промовою, в якій ясно представив напрямні та засади американської міжнародної політики та вияснив рішуче становище Злучених Держав в поодиноких справах. В своїй промові ген. Маршал насамперед ствердив деструктивну ролю советської політики в міжнародному житті та заявив, що „Обєднані Держави ніколи не вдержаться, якщо будеться наставати на привілей заперечувати волю загалу". З промови Маршала виходить ясно, що Злучені Держави твердо рішені встановити і закріпити мир у світі без огляду на становище Советського Союзу.

Комітет для збереження миру.

Зясувавши безсилля Ради Безпеки в нормуванні міжнародних відносин та в праці для встановлення миру з огляду на деструктивну ролю Советського Союзу, виконувану при допомозі великодержавного права „вета" (спротиву), ген. Маршал домагається „створення Тимчасового Комітету Генеральної Асамблеї Обєднаних Держав для Миру і Безпеки". Цей Комітет мав би „розглядати положення та дебати, які загрожують мирним стосункам". Це домагання ген. Маршал вияснив і видвигнув теж у формальному листі до генерального секретаря О.Д., Тригве Лі і воно стало центром загальної уваги. Запропонований Маршалом новий Комітет, в якому не було б права вета, вже названо „Малою Асамблеєю О.Д."

Справа Греції, Палестини й Кореї.

Секретар стейту Маршал в своїй промові заповів, що американська резолюція в Балканській справі буде домагатися не тільки створення запропонованої в Раді Безпеки постійної комісії, яка наглядала б над розвитком подій в цій загрозливій частині Европи, але теж признання вини Болгарії, Югославії і Альбанії в піддержці грецьким комуністичним партизанам. Згаданої Комісії Рада Безпеки не могла створити з огляду на советське вето.

Маршал заявив, що Злучені Держави привязують „велику вагу" до запропонованої окремим комітетом розвязки справи Палестини, іменно її поділу на дві, жидівську і арабську держави. Проте, Маршал не вияснив, чи Америка сама піддержуватиме справу поділу, промовчуючи теж справу евентуальної американської військової допомоги для Великої Британії при вдержуванні миру і порядку в Палестині ще два роки після її поділу, як це передбачується у звідомленні Комісії.

Несподіванкою в Асамблеї було видвигнення Маршалом справи Кореї. Маршал, осуджуючи советську тактику, яка призвела до поділу Кореї на американську і советську зони, запропонував, щоб Асамблея О.Д. поставила на порядок своїх нарад „проблему незалежности Кореї".

Вето, контроля атомової енергії і розброєння.

Виказуючи повну шкідливість надуживання великодержавного права вета Советським Союзом, ген. Маршал запропонував, щоби це право відтягнути в справах подань про прийняття нових членів О.Д. та зректися його у відношенні до всіх справ, які охоплені VI. розділом чартеру О.Д., та які відосяться до мирного полагоджування суперечностей і положень, що загрожують мирові і безпеці.

Заторкуючи справу міжнародної контролі атомової енергії, яка в наслідок постійного надуживання Совтами права вета опинилася в „мертвій точці", ген. Маршал натякнув, що Злучені Держави готові здійснити свою програму під цим оглядом теж без участи Советського Союзу і навіть у випадку, якщоб це мало означати виключення Советів з ООД. Щодо справи загального роззброєння ген. Маршал виявив під цим оглядом теж згідність Злучених Держав, проте, він заявив, що ця справа не може бути здійснена перед підписанням мирових договорів з Німеччиною і Японією. Маршал звернув, вкінці, увагу на відповідальність, яка лежить на великих державах, з огляду на їх ресурси та закінчив свою промову переконанням уряду Злучених Держав, що „найпевніща основа тривкого миру лежить в поширенні полекшень та обмеженні гостроти законів для всіх народів і для всіх урядів", заявляючи, що це є „серцем чартеру і структури Обєднаних Держав" та „надією людського роду".

Становище інших делегацій до пропозицій Маршала.

Виступ секретара стейту ген. Маршала став центром уваги всіх делегацій. З дотеперішніх офіціяльних і неофіціяльних коментарів виходить ясно, що більшість делегацій погоджується з виводами Маршала, добачуючи вв них „новий, революційний плян для встановлення миру". Британія і Франція докищо не виявили офіціяльно свого становища. Як іде про т. зв. словянський блок, іменно Советський Союз і його сателітів, то зі заяви польського представника виходило б, що Совети „рішучо противляться" домаганням Маршала. Кореспонденти питали теж Д. Мануїльського, що він думає про виступ Маршала, але той відповів чистою англійською мовою, що він „по-англійськи не говорить". Зі закордонних коментарів наспіли докищо тільки з Еспанії.

СОВЄТСЬКА ОПІНІЯ ПРО ТЕПЕРІШНЮ СЕСІЮ АСАМБЛЕЇ О.Д.

Москва, 17. вересня. (АП). — Московська преса надрукувала сьогодні кореспонденцію пресової агенції ТАСС з Ню Йорку, в якій висвітлюється советську думку про теперішню сесію Загального Зібрання О.Д. в кореспонденції стверджується, що Америка рішена або цілком здобути О.Д. для цілей своєї політики, або розвалити цю міжнародну організацію. Передається теж твердження Ню Йорк Дейлі Нюз, в якому сказано, що на найблищу весну вже не буде Обєднаних Держав, а на місці цеї організації, можливо, теж під її назвою вже буде існувати військовий союз під керівництвом Злучених Держав Америки.

СОВЄТИ ПРОГРАЛИ В СПРАВІ ГРЕЦІЇ.

Лейк Соксес, Н. Й., 17. вересня. — Советський Союз програв сьогодні своє намагання не допустити до поставлення на порядок нарад Загального Зібрання справи Греції. Генеральний Комітет Асамблеї переголосував цю справу більшістю 12 голосів проти двох, іменно советського і польського.

ЛИТОВЦІ ДОМАГАЮТЬСЯ САМОСТІЙНОСТИ.

Лейк Соксес, Н. Й., 17. вересня. — Литовський міністер у Вашингтоні, Повіляс Задейкіс, зложив сьогодні в генеральному секретаріяті О.Д. меморіял з домаганням відкликання советських військ з Литви та привернення цій країні державної незалежности. В довгому на 29 сторінок меморіялі литовський представник виказує безправність советської окупації Литви та насильства, яких там допускаються советські окупаційні власті.

ПРЕДСТАВНИК З.У.А.Д. КОМІТЕТУ, АДВ. РОМАН СМУК, ВИЇХАВ ДО ЕВРОПИ.

Филаделфія, 17. вересня. — Сьогодні в год. 10-ій рано відїхав літаком Американської Повітряної Лінії до Европи перший офіціяльний представник Злученого Українського Американського Допомогового Комітету, адвокат Роман Смук з Шикаґо. Адв. Р. Смук заступатиме ЗУАДКомітет в праці для українських скитальників в усіх трьох зонах, американській,

(Докінчення на стор. 4-тій).

КРИТИЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ В ТРІЄСТІ

Трієст, 17 вересня. — Загальне положення в Трієсті, після введення в життя мирового договору з Італією, продовжує бути до краю напружене, у вислідї чого югославські війська з одного боку, а британсько-американські з другого є в постійному поготові. Югослави домагаються поодиноких постів на кордоні, а союзники їм рішучо відмовляють. В самому місті комуністи своєю поведінкою можуть в кожній хвилині довести до інцідентів, що могли б мати грізні наслідки. На італійсько-югославському кордоні обиді „замирені" країні поставили танки, з гарматами, зверненими одні на одних. Вважається, що провокативна поведінка югославських комуністів має московську апробату.

ВНУТРІШНЬО-ПОЛІТИЧНЕ ВІДПРУЖЕННЯ В ІТАЛІЇ.

Рим, 17 вересня. — Незвичайно загрозливе внутрішне положення в Італії, викликане масовими страйками робітників у сільському господарстві та в стальній індустрії, сьогодні ввечері зазнало загального відпруження, як 900,000 робітників стальної промисловости рішили вернутися до праці. Повідомляється теж про успіхи в переговорах з метою припинити страйк сільсько-господарських робітників.

ЗАПОВІДЖЕНО КОНФЕРЕНЦІЮ ПРЕМІЄРІВ БРИТАНІЇ ТА ІРЛЯНДІЇ.

Лондон, 17 вересня. — В найблищу пятницю тут приїде премієр Ірляндії, Імон де Валера, та відбуде конференцію з премієром Британії, Атлі. Предметом нарад буде справа тіснішої співпраці обидвох країн в боротьбі зі загальною господарською крізою в Европі, зокрема справа браку долярів. В нарадах візьмуть участь теж деякі міністри з обидвох країн.

600 ЗААРЕШТОВАНИХ У ЗВЯЗКУ ЗІ „ЗМОВОЮ" НА СЛОВАЧЧИНІ.

Прага, 17 вересня (АП). — Неофіціяльні джерела подають, що [illegible] заарештованих на Словаччині у звязку з розкритою перед кількома днями „змовою проти республики", виносить кількість 600 осіб. Міністерство внутрішніх справ, що відбуло в цій справі наради, відмовилося від будьяких коментарів на цю тему, не подаючи теж жодних дальших інформацій. Між заарештованими є теж секретар локального відділу демократичної партії в Наместово, Антонін Скорвада.

БОЛГАРСЬКИЙ СУД ВІДКИНУВ ВІДКЛИК ПЕТКОВА.

Софія, 17 вересня. — Сьогодні ввечері з авторитетних джерел повідомлено, що болгарський Верховний Апеляційний Суд відкинув відклик керівника опозиційної Аграрної партії, Миколи Петкова, від вироку смерти. Петкова засуджено недавно на сірчок під закидом „змови проти республики". Згідно з болгарським карним кодексом Петкова могли б теперь в кожній хвилині повісити, якщо його президент не помилує. Справа засуду Петкова була вже причиною кількох гострих протестаційних нот урядів Злучених Держав Америки та Великої Британії.

АМЕРИКА ПОГОДЖУЄТЬСЯ НА ЗБІЛЬШЕННЯ ГРЕЦЬКОЇ АРМІЇ.

Атени, Греція, 17 вересня (АП). — Керівники американської й британської військових місій в Греції виявили сьогодні свою згоду на рішення грецького уряду збільшити чисельність грецької армії зі 130,000 до приблизно 200,000 вояків. Це рішення стоїть у звязку з постановою грецького уряду повести рішучу боротьбу проти комуністичних партизанів, якщо вони не відгукнулися на пропозицію амнестії та добровільно не зложили зброї.

ОБМЕЖЕННЯ „ДЕНАЦІФІКАЦІЇ" В АМЕРИКАНСЬКІЙ ЗОНІ НІМЕЧЧИНИ.

Берлін, 17 вересня. — Американський військовий губернатор в Німеччині, ген. Л. Д. Клей, предложить німецькій раді міністрів в найблищу пятницю пропозицію нового закону, на підставі якого дальша акція в справі так званої „денаціфікації" в американській зоні була б практично припинена. Виїмок становили б тільки фанатичні нацисти, проти яких застосовувано б ще й дальше судові покарання.

СОВЄТСЬКА НОТА ДО ТУРЕЧЧИНИ В СПРАВІ СКИТАЛЬНИКІВ.

Істамбул, Туреччина, 17 вересня (АП). — Советський дипломатичний представник вручив сьогодні турецькому урядові советську ноту, в якій піддержується югославський протест проти признання турецького азилю деяким югославським скитальникам, між якими мали б бути теж „воєнні злочинці".

СТАЛІН НАД ЧОРНИМ МОРЕМ.

Москва, 17 вересня. — Вчера вернувся до Москви советський міністер закордонних справ В. Молотов, що їздив на нараду до Сталіна, який перебуває на відпочинку „в районі Чорного Моря".

"SVOBODA" (Ukrainian Daily).
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Дня 16 вересня відкрито у Флошинґ Медов у Ню Йорку чергову звичайну сесію Загального Зібрання О.О.Д. Представники 55 націй з усіх контінентів зїхалися знову, щоби спільно нарадитися над долею світу та спільно шукати виходу з того загрозливо-напруженого положення, яке продовжує турбувати людство.

Переломове значення цеї сесії підкреслено вже перед її початком, головно з боку американських представників. Секретар стейту ген. Маршал заявив цілком виразно, що головним завданням американської делегації буде боротьба проти підривної тактики советської дипломатії в міжнародній політиці. Рішучість Америки повести безпощадну боротьбу проти всего, що може стояти на перешкоді мирного впорядкування міжнародних стосунків пробивається теж у вчерашній промові ген. Маршала.

Нововибраний президент Асамблеї, б. міністер закордонних справ Бразилії, д-р Освальдо Аранга в своїй інавгураційній промові ще перед вибором назвав цю сесію Асамблеї „переломовою", бо від неї власне залежатиме на який шлях вступить світ: війни, чи миру.

Советський представник, заступник міністра закордонних справ А. Вишинський, що приїхав до Ню Йорку пароплавом „Квін Елизабет" на коротко перед відкриттям сесії, заявив при висадці з корабля, що головним завданням советської делегації на цій сесії буде „боротьба проти підпалювачів війни". Загальна опінія погоджується в тому, що теперішня сесія Асамблеї буде під знаком американсько-советських розбіжностей та буде кінцевою спробою мирного полагодження духового і політичного конфлікту між советським і демократичним таборами.

В найблищих днях зложать свої заяви представники всіх 55 націй — членів О. Д., між якими є теж формальний, але не має справжнього представника України. Бо „міністер" Дмитро Мануїльський зі своїм „штабом" репрезентує советсько-російську окупаційну владу, а не Україну й не український нарід. З цего здають собі справу і з цим погоджуються в більшості інші представництва.

Проте, Україна й український нарід своє слово сказали. Того самого дня, як відкрито сесію Загального Зібрання О.Д., американська преса разом з повідомленням та переданням промов з відкриття сесії, подала теж інтервю кореспондента Асошиейтед Прес з командантом відділу УПА, що минулої пятниці перейшов в американську зону Німеччини. Кореспондент передає заяву „вкритого близнами від куль українського партизанського провідника": „Ми продовжуватимемо боротьбу проти комунізму", і дальше: „ми знаємо, що Америка раніше, чи пізніше буде змушена воювати проти Росії і ми Америці допоможемо".

Заява коротка, але рішуча, ясна і недвозначна, як її міг тільки зложити військовик: боротьба українського народу проти комунізму аж до перемоги за такі самі ідеали свободи і демократії, що їх репрезентує Америка, та яких вона теж раніше чи пізніше буде змушена силою обороняти перед загрозою большевицької диктатури. Це є власне голос України й українського народу, який не тільки включив себе в загальний світовий фронт боротьби за мир і свободу проти загрози большевицької тиранії, але стоїть теж на перших позиціях у цій боротьбі і складає в ній найбільші жертви. Організація О.Д. ніколи не виконає свого призначення, якщо вона цего голосу не послухає.

Боротьба проти буревію

Коли газета відвертає увагу від великих політичних подій до звичайних природних явищ, то це на перший погляд виглядає „неприродне". Одначе, коли порівнати шкоди, які часто полишає за собою природний буревій, зі шкодами, які спричиняє політична суматоха або політична криза, то порівнання тут зрозуміле: Йде про те, щоб запобігти шкодам, які повстають як з політичного так і з природного замішання. Кажуть деякі чоловіколюбці, що атомова бомба багато причиниться до виключення війни на довгі часи. З усуненням війни усувається можливість знищення людського життя й маєтку. Коли б удалося приборкати буревії та інші стихійні нещастя, тоді користь для людства була б подібна, як користь із виключення війни. Отже зрозуміле, чому увага людей звернена на спроби управильнення температури і припинення буревіїв.

Остання буря, яка найшла на Флориду і на Атлантійське побережжя, нагадала на спроби спинити попередню бурю, яка вдарила була на Мексиканський залив і на побережжя Тексасу яких два тижні перед тим. Уже на тиждень перед гураганом команда армії й флоти висилала далеко на море літаки, щоб з них висипати в повітря кульки так званого „сухого леду", щоб при їх допомозі змінити температуру і так злагіднити удар гурагану.

Тут мимохіть, треба пригадати, що буря повстає внаслідок наглого остудження температури в теплій околиці. Ізза наглого пересування теплого повітря в холодну сторону, а холодного в теплу, повстає вітер, а від швидкости вітру залежить сила повітряного замішання, яку звичайно називають буревієм, чи гураганом. Які шкоди такі буревії залишають по собі, це звісна справа. Описи буревіїв бувають нераз жахливі, головно, коли буревій перевертає доми і толочить дерева, а серед того гинуть люди.

В минулому пробували розганяти бурю дзвонами і сальвами з гармат. Бували випадки, що такі змагання увінчалися успіхами. Одначе не було певности, коли такі засоби вдадуться, і від чого це залежить. Аж коли в листопаді 1946 р. інженер з підприємства Дженерал Електрик, Винсент Дж. Шефер, „випродукував" перший штучний опад снігу над стейтом Месечусетс, кинулися люди в інших околицях продукувати штучний сніг для охолодження повітря і зрівноваження температури. Зроблено спроби в Чіле, Мексику, Кубі, в Південній Африці, в Австралії і в Гаваях. Тепер пороблено підготовку до подібних спроб на великі розміри в стейтах Луїзіяна, Вашингтон, Орегон, Арізона, Каліфорнія, Тексас, Ілиной, Оклагома, Ню Мексик, Мизури, Айова й Небраска. З цих спроб що досі зроблено, наспіли додатні звіти, хоч не з усіх усюдів. Так само заповідає невдачу деяких намічених спроб д-р Шефер, бо не всюди можна буде посіяти кульки сухого леду відповідно до відносин в згаданих околицях.

Шефер пригадує, що після скинення кульок в повітря повстає наперед сніг. Сніг часом впаде на землю, часом переміниться в дощ, а часом випарує в повітрі, заки долетить до землі. Який буде наслідок скинення кульок, можна передбачити тоді, коли наперед прослідиться температуру й духоту повітря, в яке сіється кульки. Як цього не можна зробити, або як хтось не вміє зробити цього наперед, тоді не буде ні снігу, ні дощу, ні належного остудження повітря й тоді бувають змарновані змагання висипати вгору літак з кульками сухого леду. Прослідження температури й духоти може зробити досвідчений метеоролог.

Труднощі при переміні хмар у сніг або в дощ полягають у „перехолодженні" хмар. Це значить, що духота в хмарах мусить бути остуджена поніжче точки мерзнення, а це не легка справа, бо таке „перехолодження" не сміє допустити до замерзнення лише до згущеного плину, який повстає з духоти.

Зроблено вже проби, щоб при помочі сіяння кульок викликати дощ для загашення горіючих на пні лісів. Всі старання були невдачними саме тому, що не було наперед „перехолодження" хмари, з якої скинено кульки сухого леду.

„Перехолоджена" частина хмари мусить бути груба найменше на 500 стіп, бо щойно така величина хмари надається до її переміни на дощ. Для зрозуміння, як багато догляду потребує така хмара, треба згадати, що хмара, груба на дві американські милі, дає дощу на .14 цалів, або снігу на 1.5 цалів.

Це показує, що перехолоджування хмари мусить бути зроблене на великих просторах і десь у далекій віддалі від цієї околиці, яку хтось хоче забезпечити перед буревієм. Серед звичайних відносин вистачає півтора фунта сухого леду на одну американську милю, отже самий сухий лід не дорогий.

Коли йде про розвіяння буревію, який навіщує Флориду й побережжя Атлантійського океану, то досі найдено місце, де треба почати ламати такий буревій. Цим місцем є східне побережжя Африки. Саме там треба охолоджувати повітря, щоб спинити нагле змішання гарячого повітря з холодним у горішніх висотах. Як ще найдуть час, коли таке охолоджування повітря треба робити, тоді можна буде спинити похід гурагану з Африки через Атлантійський океан до південних околиць Америки. Далекий цей простір і великі кошти, та все таки вони менші ніж звичайно бувають шкоди, які наносить буря Америці, чи іншим країнам та островам по дорозі. Одне добре, що люди вже попали на слід, як це зробити.

Жертвою в бою нерівнім лягли...

ЯК ЧЕХИ РОЗБИЛИ ГЕРОЇЧНИЙ ВІДДІЛ У. П. А. „БУРЛАКА".

(Повітряною поштою до „Свободи").

Братислава, 10. вересня. (І. К.) — На підставі обширних повідомлень чеської і словацької преси всіх напрямків вже можна з деякою точністю відтворити образ героїчної битви, яку звів відділ Української Повстанчої Армії „Бурлака" з переважаючими силами противника та у висліді якої був розбитий і, вкінці, при допомозі зради зліквідований.

Сотню УПА „Бурлак" окружили в горах Мала Фатра на Словаччині сильні і „до зубів" озброєні зеднання чехословацької армії та окремих загонів, окремо вишколених советськими офіцерами до боротьби з партизанами. Сотня розбила розпачливі намагання пробитися з оточення і виконала 15 бравурних наступів, але всі вони були відбиті щонайменше в двадцятеро переважаючими силами противника. За кожним разом на полі битви залишались пошарпані кулями тіла вбитих і ранених українських вояків. Вкінці командант сотні розділив її на малі відділи по 7 стрільців в кожному та доручив усім пробувати окремо пробитись з ворожих кліщів. Сам командант з двома старшинами і двома підстаршинами мав намір переправитися через ріку Ваг та в умовленому місці знову злучитися зі своїми стрільцями.

Легковірність Офелії та зрада Ільчука.

Доручення провірити можливості переправи через ріку на південь одержала стрілець Офелія. Це молода, 23-літня дівчина, яка вже раніше легко виконувала всілякі складні доручення свого відділу. Перебираючись в одяг селянки вона зручно і непомітно переїжджала з одного кінця країни в другий, вдержувала звязок з поодинокими відділами УПА і т. п. Цим разом вона звірилася зі свого доручення українському робітникові трачки в Яношікові, Василеві Ільчукові, прохаючи в нього допомоги в переправі. Ільчук мав на наступну ніч придбати два добрі човни і харчів. Він обіцяв все виконати, передав дівчині-стрільцеві два бохонці хліба, великий кусень сала, тютюну, тощо і договорились, що штаб сотні дожидатиме його наступної ночі над річкою біля трачки.

Як тільки дівчина зникла в лісі, Ільчук негайно пішов та про все повідомив управителя трачки Єкалиса, а опісля обидва пішли до чеських позицій і там повідомили чеський штаб, коли й як командант зі штабом славнозвісної сотні У. П. А. „Бурлак" задумує проховзнутися з оточення.

Командант сотні та його штаб прийшли над річкою згідно з умовою на коротко перед 12-тою годиною в ночі. В тій хвилині сотні ракет освітили ясно цілу околицю і українських вояків з усіх боків обскочили десятки важкоозброєних офіцерських аспірантів чеської армії. Після короткого рукопашного бою українські герої були переможені стократно переважаючим ворогом.

Негайно після того, команданта і штаб „Бурлака" перевезено до команди чеської оперативної армії в м. Желіна, де на них вже дожидали зібрані російські, чеські і польські штабові старшини та намагались здобути інформації про чисельність, організацію, розташування, дальші пляни УПА і т. п. Всі намагання були безуспішні, бо коли б навіть полонені повстанці були не видержали жорстоких тортур, вони цих інформацій не могли дати, бо їх не знають. УПА так зорганізована, що старшини і стрільці знають тільки свої відділи, а накази дій передається полевими радіовисильнями на коротко перед їх початком. Теж звязкові зустрічаються не в місцях постою поодиноких відділів, тільки „в дорозі". Проте, полонені не дали себе зламати тортурами. Чеська комуністична преса з жалем стверджує, що „члени штабу сотні „Бурлак" завзято мовчать і навіть імен своїх не хочуть подати..." Тільки командант сотні представився як поручник УПА Володимир Шигельський, літ 27, родом з Бірчі біля Перемишля, студіював у Львові. Разом з наказом переходу на чехословацьку територію одержав теж наказ, щоб сотня поводилася тут як в союзній країні. Він і його вояки цей наказ з точністю виконували. Він говорить в імені своєї сотні, зокрема в імені штабу і насамперед запротестував проти варварської поведінки російських, чеських і польських офіцерів з полоненими і, головно, раненими українськими вояками. Ранені українці гинуть на очах високих чеських офіцерів без медичної допомоги та без будьякої опіки, а полоненим відбирають одяги і морять голодом.

Як виглядають старшини і вояки У. П. А.

Чеські военні кореспонденти стверджують, що хоча УПА вже довгі роки веде безперервні жорстокі бої та постійно перебуває в лісах і дебрах, то старшини і вояки УПА в жодному разі не втратили цивілізованого вигляду і поведінки. Вони чисті, постриженi і побриті, і навіть під час допитів зберігають найвищу військову гідність. Тільки дуже виснажені і худі. „По шлюбних перстенях пізнати, як дуже змарніли їх власники" — пише кореспондент пражського щоденника „Лідова Демокрація".

Стрілець „Офелія".

Стрілець „Офелія" своєю легковірністю безпосередньо причинилася до трагедії штабу „Бурлака" над рікою Вагом, натрапивши на зрадника Василя Ільчука. Вона попала в полон разом зі штабом і теж як усі інші рішучо відмовляла відповіді на запитання переслухуючих офіцерів. Але один хитрий російський офіцер спровокував її, насміхаючись з неї, мовляв вона не є вояком, тільки... любкою команданта. (На цій підставі в перших звідомленнях чеської преси подано неправдиво, мовляв „Офелія" є жінкою команданта сотні „Бурлак"). Це глузування до глибини обурило дівчину-повстанку, вона розплакалася та... заявила, що вже від двох років є вояком УПА, але досі її ще ніхто ніколи не обидив. В УПА — заявила „Офелія" — є багато жінок, але вони під кожним оглядом є рівноправними і рівновартісними вояками і за їх обиду передбачена тяжка кара. Досі, як її відомо, нікого не треба було на цій підставі карати. Українські повстанці більше всіх шанують і цінять своїх товаришок-стрільців... і так „Офелія" з обиди забула, що повинна мовчати. Переслухуючі офіцери в той спосіб довідалися, що стрілець УПА „Офелія" в дійсності називається Ольга Ганаш, що її 23 роки та що перед війною вона ходила до учительської семінарії. Вона не є нічиєю любкою. Воювати пішла добровільно. Дома, в Україні, не залишила нікого. Всіх знищили окупанти. Можливо, що ще хто вратувався до Австрії, куди й вона просить, щоб її пустили.

100,000 летючок.

Советсько - польсько - чеське союзні командування военних дій проти УПА докладає багато старань, щоби розбиття сотні УПА „Бурлак" та схоплення в полон її штабу використати для пропаганди для поборювання УПА. Військові літаки та автомашини розкинули сотні тисяч летючок, підписаних, мовляв, поручником УПА Володимиром Шигельським, в яких він взиває українських повстанців складати зброю та піддаватися. Ясно, що трюк занадто старий і відомий, щоб на нього можна ще кого зловити. А чеська преса продовжує друкувати справжні военні звідомлення з акції чеської армії проти УПА.

СТЕПАН ЛЮБОМИРСЬКИЙ

ФРАГМЕНТ

1')

Бій перейшов неначе хуртовина, боком від села. Лиш декілька хат захопив із собою, одна з них вже догоряла, а мати з троїма дітьми, на сусідньому дворі, мовчки і з застиглим болем на устах змученим зором гляділа на рештки счорнілих бальків.

Від лісу греміли постріли, полем тікали заблукані зайці. Червоні бійці залягли під селом і ніяким способом не можна було їх підірвати до атаки на небезпечний ліс. Лейтнанти гукали над ними із всіх сил, грозили і просили, вояцтво немов поглухло. Один, двох підстаршин зірвались, щоб власним прикладом кинути бійців в наступ, та від лісу гаркнув коротко скоростріл. Один впав ранений в живіт, другий заляг щасливо, без випадку. Лінія поволі втихала, тільки поодинокі стріли рвали ще тишину.

Вечоріло. На залишках шибок, на зліпках паперу зупинився погляд дівчини і пронизавшись з трудом через побите старими подіями шкло, пройшов поміж мертвими хатами у сумерки поля. Там блискали десь колись постріли жовтавими вогнями, а потім об шибки вдаряв відірваний, непотрібний згук.

Лінія залягла під самим селом...

А що буде вночі? Чи підуть повстаці вперід? Відібють село? Ай, коли б так пішли... Хоч і хата може згоріти... Та що там хата, що там вона варта сьогодні? Хто думає про неї? Ось, більше нещастя скоїлось...

В добрий час приїхала на зимові вакації, з інституту. Якраз на те, щоб тут попасти під кулі. Щоб тут...

Відірвалась від вікна. Відступила крок назад і боком притулилась до піввідчинених дверей старої шафи. Що за дурна вигадка, ховати раненого у таку скриню. Але й де сховати його в гарячий час? До пивниць спершу заглядають

— Степане... офіцери йдуть до нас, старшини — шепнула тихо, нервово.

Мовчанкою відповіла шафа. Та через хвилинку, коли дівоче серце забило сильніше зворушенням, залунав у сумерку слабий голос.

— Нічого... Лінко. Старайся вийти з хати. У Вовчурів є малий Петрик... що був при мені. Йому розірвало руку... Останься при малому. А мама хай залишиться у Панчуків...

— А тебе оставити?... А хату?...

— Остав. За мене не дбай... нічого не поможе.

— Ти ж ранений... теж.

— Але мені більше років, як Петрикові... Біля мене тебе не повинні найти... ти дівчина...

— Але ти... — задихалась із схилювання.

— Йди, кажу, дурна... — нетерпеливо заговорила темрява. — Йди... Примкни тільки шафу добре...

Дівча послухало нервово цього наказу. Вже добре смеркало на дворі, коли вона вибігла з хати на двір, відіпняла вовчура, що гарчав біля своєї буди і потягла його із собою. На подвіря входили три лейтнанти з золотими пагонами і якісь два вояки. Несли якесь приладдя, гукали вже за господинею.

Ні живий дух не озвався. Двір завмер. Тільки чорні очиці вікон страшили побитим шклом і фантазією наліплених паперових пасків. Стайня мертва, комора мертва, навіть собача буда мертва.

Лінія залягла під селом і за декількома хатами полева кухня варила кашу. А вояки мерзли в полі на грудоватій землі.

Лінка тихо всунулась до хати Панчуків. Господаря повісили ще німці, а найстаршого сина большевики. За те, що батька німці повісили.

— Який з тебе трудящий, коли тебе германці залишили?... попращав комісар військової частини найстаршого сина, повішеного іншими визвольниками батька.

Лінка тямила ці хвилини. Небажано, щоб вони повертались.

— Мамо... — шепнула вона, в темряві пізнавши неньку. — Степан казав, щоб ви тут остали... А я маю піти до Вовчурів, Петрика доглянути. Вовчуриха не зможе, вміраe... А хлопець ранений...

— А Степан як?... — стривожилась мати.

— Не знаю. Остав у хаті... Туди зайшли москалі...

— Москалі?... І ти його лишила...

Лінка мовчала. Мати через хвилину ворухнулась.

— Ні... таки добре ти зробила... А чого вони туди?

— Певно кватир хочуть.

— А Степан зброю має?...

— Має... Та він гарячкує. Два рази зімлів вже... Розірване плече кривавить.

Мати піднялась.

— А Бурко де?

— Зі мною...

— Добре, затримай його при собі.

— А ви куди, мамо?

— Сиди тихо, йди до Вовчурів, як казав Степан.

Лінка тихо відійшла. Бачила ще, як постать матері розплилась у темряві в напрямі власного двору і щось защеміло у молодому серці, та проте вона зайшла до Вовчурів. Стежки були пусті, ніхто не шлявся ними. Бурко, чорний вовк сунув за нею тихо, як дух.

(Дальше буде).

М. Б.

Чи справді непоборні труднощі?

Розмова між новим і старим еміґрантом на культурні теми.

— Я з приємністю прочитав у „Свободі" зміст доповіді п. М. Міляновича на 10 Конвенції Ліґи Української Молоді про культурні завдання молодого українського покоління. Це справді дуже радісне явище, що молода українська інтеліґенція в Америці зачинає розуміти ваґу того питання для української нації. У час, коли українське культурне життя в Києві і Львові завмерло, це для українців дійсно важна справа.

Правда — діють сьогодні в Україні Академія Наук, різні наукові інститути, працюють там театри, опери, балети, але яке відношення тих інституцій до української культури? Бував я у 1940 р. по тих установах. Лиш тут, то там ще українські вивіски, а в середині кузні московщини та інкубатори марксо-ленінської отруї. Бачив я такі наукові інститути, де не було ні одного українця.

Отже мусите погодитись із тим, що на нас, на старій і новій еміґрації, тут, як і в Европі лежить увесь тягар культурної роботи.

— Чи ж ми, „стара" еміґрація, це заперечуємо? Чи і я не кажу, що мусимо працювати усією парою. Дійсно тільки на нас лежить весь тягар репрезентувати українську культуру за кордоном. Я тільки говорив про ці величанські труднощі, які ми мусимо на тутешньому терені поборювати.

— Труднощі... Хто їх не має. Коли б ви знали, з якими турботами приходиться боротись нашим скитальцям у їх культурній роботі, а кілько одначе там робиться. Дам вам зразок культурної роботи у таборі, де я жив. Це табор на 1300 чоловік у Зальцбурзі, в Австрії.

Хоча мешканці табору у своїй масі селяни і робітники, табір робить враження великої школи, де люди працюють над тим, щоб піднести свій культурний рівень, а тимсамим гідно репрезентувати культурне обличчя українця.

Лиш згадаю про прекрасно ведений діточий садочок і початкову школу, де вчиться разом біля 200 дітей.

Хоч люди дусяться у тісних бараках (в одній кімнаті живе 10-15 чоловік), то 2 бараки призначено на гімназію. У тій гімназії учиться 215 хлопців і дівчат, а рівень науки такий, що австрійська і американська влада признала цій гімназії такі права, які мають австрійські гімназії. Хто її закінчить, може вписатись на будьякий університет. А коли б ви знали, які то труднощі треба було перебороти, щоб добитись дозволу на відкриття такої школи? Кілько гризоти, щоб найти приміщення для дітей. Це поборено, і коли б ви могли найтись там і подивитись на тих палаючих жаждою знання хлопців і дівчат, що нині там працюють! Коли б ви могли побути хоч день серед тих дітей, що так горнуться до рідної школи, хоч майже щодня хтось умліває, бо у голові тьмариться, коли сидиш до півдня напившись рано лиш чорної юшки, що зветься кавою, а хліба не було.

А як працюють пластуни! Кілько там запалу, віри, снаги, кілько справжньої любови Бога і Батьківщини, бо цей пластовий девіз — це не пустий звук для них. Як гідно ведуть себе ці наші юнаки на пластових спортах, де приходиться їм виступати поруч пластових одиниць інших націй. Як захоплюють вони чужинців танком, співом, дотепом.

Є в таборі і Студентське Об'єднання, що дуже часто виступає з різними імпрезами для чужинців, які зробили їм дуже добре імя.

В тих бідних 15-ти бараках міститься і Народній Університет, еге ж, не смійтесь — і то з відділами, як справжній: загально-освітний, будівельно-креслярський, слюсарсько-механічний, книговодства і ін. Покінчило його досі понад 300 чоловік, а крім того професори того університету дали ще біля 120 доповідей на різні теми.

Курси веде і „Союз Українок" — шиття і медичних сестер, що крім того улаштовує виставки українського народнього мистецтва, які роблять величезну пропаґанду нашій культурній справі.

Найважча проблема — це театральне мистецтво. Маленька заля і сцена, а високі вимоги публики. Артисти високої кляси, а поруч них аматори. А все ж цей невеличкий оперний ансамбль (9 солістів, 34 хористи, 15 орхестрантів, 12 осіб балету) ставить „Запорожця за Дунаєм", „Катерину", „Тоску" у такому виді, що одна з тих опер іде відтак на сцені зальцбурґського міського театру, у місті славних на весь світ „фестшпілів".

Вистава лялькового театру задовольняє теж найвибагливіші вимоги. Малярська виставка предмет захоплення чужинців.

Врешті серіозна наукова праця в Спілці науковців, літератів і мистців. Літературно-науковий журнал „Керма", відтак поважніший друкований, книжкового формату місячник „Літаври". Щоденник „Останні Новини" з недільним додатком „Нові Дні", пластовий двотижневик для молоді „Наш Шлях".

— Безсумніву це великі досягнення, але все ж таки не можна ваші труднощі прирівнювати з нашими.

— Так, бо ви тут усі живете в упорядкованих умовах, працюєте, не турбуєтесь про завтра, не боїтесь, що вас першого-ліпшого дня повезуть кудись. Я вже не згадую про голод. А ви справді великий пан. Ви знаєте як дуже прикро слухати хор, коли знаєш, що ті співаки, що чарують тебе своїми голосами... голодні.

А тямлю — якраз готувались до премієри „Запорожця". А тут вістка, що до табору приходить совєтська комісія. Паніка, люди збіраються тікати — а диригент водить батутою і хор співає, хоч думки...

Бачив соліста, що дав німцеві свій тижневий приділ хліба за позичення фрака на виступ, а сам ходив голодний... Бачив славного диригента київської опери, що прийшов на пробу до міського театру у січні без підошов...

Хай вам буде, що ваші труднощі дійсно більші, що вонм дійсно навіть для багатьох важко післати свою дитину до української школи, коли треба дещо дальше поїхати вигідним „босом" чи поїздом, що дійсно важко тут зорганізувати свою високу школу, робити побільше українських культурних імпрез і поставити їх на дійсно найвищому мистецькому рівні.

Хай буде, що тут приходиться дуже сильно боротись... То для тої боротьби створімо фронт, **фронт боротьби за наше культурне обличча** і стіймо на тому фронті як справжні вояки.

Поставмо один сильний український культурний фронт, де його нині ще можна збудувати — через цілу Америку і західну Европу. Обмінюймось взаємно цінностями, ривалізуймо у цій культурній праці, а тим в цей мент багато поможемо нашій многострадальній Україні.

Ви побачили б, що багато труднощів на тутешньому ґрунті зникло б, коли б ми держали тісніший культурний звязок з нашими братами скитальцями. Коли б ми могли обмінюватись деякими цінностями. Нашій інтеліґенції треба показати новіші, величезні культурні надбання нашого народу, треба їй показати цей культурний дорібок у повній красі, а я певен, що її блеск такий сильний, а сила у ній вчарована така могутня, що вони викрешуть у кожній українській душі в Америці нову іскру любови до нашої культури. Тоді й праця для неї стане величезною насолодою.

НОВИЙ ПРАВОПИС

4) (Докінчення).

Українська мова явно схиляється до ожіночення (фемінізації) роду чужих слів, що тільки почасті дозволяє й новий правопис: аксіома, діаграма, монограма, програма, система, цитата, фаза, криза тощо. Але в більшості слів нотий правопис цього ожіночення не допускає, й наказує писати й вимовляти: аналіз, генезис, діагноз, еліпс чи еліпсис, зал, клас, кооператив, магістраль, метод, оазис, синтез, педаль, прогноз, симбіоз, синтез, туберкольоз, флот; анілін, бензин, вазелін, нікотин тощо. Ця заборона ожіночення роду — це безумовно неоправдане насилля над вільним розвоем нашої мови, бож процес ожіночення безумовно припадає їй до самої істоти. Ось тому новий правопис мусів дозволити й подвійні форми: антитеза і антитезис, база і базіс, теза і тезис, фаза і фазис і ін., що йде проти одности в мові.

Новий правопис наказує писати в середині чужих слів тільки сполучення **-іа-** (а не -ія-): авіація, варіант, геніальний, діалектика, імперіалізм, ініціал, ініціатива, комісаріат, матеріал, офіціальний, пролетаріат, соціалізм, спеціальний, стипендіат, територіальний, фіалка, юліанський і т. п. Жива українська вимова в цих випадках знає звичайно **-ія-**, і так і пишуть в Україні вже віддавна. Вимова **-іа-** — тільки книжна; правда, багато наших письменників писали, напр. і М. Грушевський, у цих випадках **-іа-**, але з 1918 року скрізь по Україні поширилося живе **-ія-**: Юліян — юліянський, матерія — матеріяльний, стипендія — стипендіянт і ін.

Так само нічим не виправдана й форма монастир, бо жива вимова по всій Україні знає тільки манастир. Повстала ця форма від візантійського „манастиріон", що вже в наших пам'ятках XI-го віку відоме як манастир (а не монастир).

На закінчення цього відділу подам іще, що в культурному світі існує дві вимові чужих слів: грецька й латинська. Ми, українці, ще з глибокої давнини йдемо за вимовою грецькою. Ось табличка цієї подвійної вимови:

Грецька:	**Латинська:**
іта: і, и	ета: е
г	ґ
л	ль
ф	т

Уся наша тисячелітня традиція тягне нас іти за вимовою грецькою; цю вимову свого часу з Киева українці занесли й на північ: до Москви. Цю ж грецьку вимову знаходимо в писаннях усіх наших кращих письменників, коли вони вільно без жодних правописних нахилів, писали. За цією ж грецькою вимовою, звичайно, йде й новий український правопис.

V.

Отож, новий український правопис, хоч і не пішов помітно вперед, проте він заспокоїть ті правописні хитання, що повстали в нас з 1930-го року. Нехай новий правопис і не скрізь відповідає істоті нашої мови, нехай часом і схиляється він до правопису „братнього російського народу" (а таке часом помітне), але все ж таки це буде один правопис і для школи, і для преси, і для громадянства, а єдність завжди корисніша від хаосу в усіх ділянках життя.

„Український Правопис" 1946 р. подає не тільки правописа, але й основи нашої літературної мови. Коли так, то жаль, що в ньому не знаходимо хоч головніших правил українського наголосу, що також потребує академічного устелення. В книжці знаходимо не мало слів з поданими двома наголосами, а вже це саме свідчить про потребу їх унормувати.

Усі европейські Академії Наук звичайно видають не тільки словники, правила правопису, вимови, а також видають і Граматики своєї літературної мови. І українське громадянство давно вже чекає від своєї Академії Наук зразкової широкої граматики нашої мови, яка б ішла в парі з великим розвоєм нашої літературної мови.

Новий український правопис повстав в суворих евакуаційних обставинах, повстав на чужині, за часу, коли ще не вся рідна земля була повернена. Тепер до України приєднано й Волинь, Галичину, Буковину й Закарпаття, цебто всю Західню Україну, і Академія Наук мусила б прислухатися й до її голосу в правописних справах. І власне навіть саме це не ворожить довгого віку новому „евакуаційному" правописові.

П.С. Нижчепідписаний, як уже сповіщалося, має намір незабаром відновити свого науково-популярного місячника „Рідна Мова".

Єп. Іларіон.
Lausanne, "Bethanie".
Suisse.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

О. М. КОГУТ ЧСВВ ВЕРНУВСЯ З ЕВРОПИ.

О. Микола Когут ЧСВВ — колишній ігумен у Гримсбі, а тепер дорадник Архимандрії в Римі вернувся перед двома тижнями з другої поїздки, як делегат Преосв. Івана Бучка в справі шукання стипендій та приміщення для наших студентів, що перебувають на скитальщині. Другу поїздку в цій справі о. Когут відбув до Ірляндії, де забарився майже два тижні. В Ірляндії відвідав Апостольського Нунція, важніших Єпископів та Архиепископів. Усі вони добре поінформовані про положення української-католицької Церкви та з нами щиро спочувають. Всі Єпископи обіцяли поміч нашим студентам. О. Когут був також на авдієнції в премієра де Валери. Премієр поставився дуже прихильно до потреб наших студентів та обіцяв їм 30-40 стипендій на ірляндських університетах. По повороті з Ірляндії о. Когут був також як делегат Преосв. Івана на конференції Допомогових Комітетів у Парижі. О. Когут їздив до Ірляндії, а передтим до Еспанії й Портуґалії виключно як висланник Преосв. Івана Бучка, Апост. Візитатора на Західну Европу та з відпорученим письмом Емін. Кардинала Тіссерана.

(За „Світлом").

Що писала "Свобода" тому 40 років?

19. вересня 1907 р.

СПІР ЗА ЄПИСКОПА.

У надісланій статті п. з. „Безличність Вестника", переповідається напади органу угро-руського „Соединенія", а це тижневика „Американско-Русскій Вестник", на особу ново-прибувшого греко-катол. епископа Сотера С. Ортинського. „Вестник" порівнує еп. Ортинського з радикалами за те, що він „уживає фонетичного правопису та тягне до латинства". Як признак прихильного наставлення до латинства наводить „Вестник" факт, що епископ підчас благословлення Найсв. Тайнами в церкві св. Юрія в Ню Йорку після свого приїзду вживав шаля, коли тримав монстранцію. У статті згадано, що на концерті в честь еп. Ортинського після прибуття до Ню Йорку брали участь лише три угро-руські священики.

ПЕРШЕ ПОСВЯЧЕННЯ ЦЕРКВИ НОВИМ ЄПИСКОПОМ.

Дня 1. вересня еп. С. С. Ортинський посвятив гр.-катол. церкву в Савт Форк, у Песилвенії. З залізничого двірця відпровадили епископа до церкви тисяча людей. Йому на зустріч виїхали священики: Підгорецький, Стефанович, Кульчицький, Лучечко, а в церкві прилучилися ще: оо. Балог, Ковалицький, Добротвір. В параді брали участь 14 братств. В видніших осіб, що засіли до обіду разом з епископом, згадані ще: о. Констанкевич і Юліян Егрецький, „головний письмоводитель" Соединенія. Під час богослуження співав „Питсбурський Хор" під батутою Ізидора Костюка.

ПЕРШІ УКРАЇНСЬКІ УЧИТЕЛІ, ВИВЧЕНІ В КАНАДІ.

З днем 30. червня закінчився у Винипеґу курс українсько-англійської семинарії. По зложенні приписаних іспитів дістали від комісії екзаминаційної свідоцтва учительської зрілости 15 кандидатів, а це: Володимир Карпець, Василь Чумер, В. Колодзінський, Степан Литвин, Василь Грушовий, Іван Коцан, Іван Колтик, Олекса Климків, Яків Маєвський, В. Марек, О. Гикавий, Йосиф Грибан, Петро Чайківський, Дм. Вовк, Михайло Остапович.

ГНАТ ДАШИНЬСКІ В НЮ ЙОРКУ.

Дня 11. вересня приїхав до нюйорської пристані довголітній посол з рамені Польської Партії Соціяльно-Демократичної, Гнат Дашиньскі. Ціллю його приїзду є поширення соціялістичних ідей по польських долоніях в Америці.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДЕЩО ПРО ФЛОРИДУ.

Від довшого часу можна завважати, що американські українці зачинають більше цікавитись Флоридою. Найбільше між ними таких, що недомагають на здоровлю. Це добре, бо в Флориді є багато можливостей для осідку наших людей, праці й бізнесу. Як відомо з дописів у „Свободі" в Маямі є вже поважна українська колонія, яка розростається і прибирає що раз кращі організаційні форми. Щоб розбудити ще більше зацікавлення Флоридою серед наших людей, подам тим разом дещо про цей стейт.

"Florida" — це слово еспанське і значить: „Земля зілля". Це імя є дуже підходяче для Флориди, бо тут росте 2,000 родів різнородного зілля.

Коли білий чоловік побачив перше Флориду, це невідоме. Історія записала, що Флориду відкрив еспанець Понс де Леон зі своєю експедицією, 27 березня 1513 р. Він заїхав був тоді в околицю, де сьогодні стоїть місто Ст. Огостин. Негайно потім він вернувся в Еспанію, а в 1521 р., він знову повернувся до Флориди, де запустився в боротьбу з індіянами. Він тоді знову лишив Флориду й повернув до Куби, де й помер, зневірений, бо він і його приятелі шукали „здоровля й маєтку" у Флориді. Щойно пізніше приїхали до Флориди інші еспанці.

У 1526 р. заїхали французи із своїм провідником Жан Рибо в околиці Ст. Огостин і осіли на острові Анастежа Айленд. Рібо був першим, що дав знати світові про Флориду. Пізніше й англійці почали їхати у Флориду, а коли так повстали там різні колонії, вони почали між собою воювати за „здорову й багату Флориду".

Нарешті американський уряд прислав свого генерала Джексона в 1818 р. до Пенсакола і це було перше місто на Флориді, яке здобула Америка. Опісля перейшов Джексон через Вест Флориду і щойно в 1819 р. Еспанія згодилася відступити Флориду Америці за ціну $5,000,000, а 3 березня 1845 р. Флорида була проголошена як 27-ий стейт із населенням 40,000 душ.

Флорида розвивалася дуже поволі з цеї простої причини, що населення було мало, не було комунікації і т. п. Перший крок для розбудови Флориди зробив губернатор В. Д. Блакслем в 1880 р., коли продав 100,000 акрів землі по 25 ц. за акер коло Лейк Окечобі Гемілтонові Дістонові з Филаделфії. За ці гроші Блаксгем очистив 35,000,000 акрів, а тоді було вже у Флориді 270,000 населення. Головний „бум" почався в 1921 р. і від тоді почали люди привозити сюди сотні мільйонів долярів. Коли прийшла економічна депресія, вартість реальностей у Флориді підупала, інвестори продавали землю за півдармо і виїздили на північ. Аж минула війна розголосила Флориду і тепер люди знову сюди приїздять.

Заінтересувалися теж і українці й запитують, про ріжні справи. Треба відповісти на найважніші. Отже щодо зайняття, то тутешні мешканці заробляють найбільше на туристах. До таких підприємств належать готелі, доми з кімнатами та різнородні крамниці.

Щодо промислу, то тут виробляють папір, сигаретки, цукор, пиво: видобувають губки, терпентину; приготовляють матеріял будівельний і т. п. Під час війни були фабрики амуніції, а головно розвинулася авіяція і тут тепер ще є яких 610 фабрик літаків. Фарм тут багато і це другий стейт щодо випасу худоби на мясо. Огородовина тут така різнородна, що росте все, лише не всюди. Назагал є 60 родів огородовини і 75 родів овочів і горіхів. Огородину можна садити двічі і тричі в рік.

Земля тепер тут дорожча ніж подекуди на північ, але не дорожча ніж у Каліфорнії, чи в Арізоні. Про клімат, то треба сказати: „Що одному на здоровля, те іншому на хворобу". Коли хто шукає здоровля на Флориді, хай спитається свого лікаря, чи йому порадно сюди їхати. А хто може, хай самий спробує через короткий час.

Від себе скажу, що сонце тут світить 340 днів у році, отже добре тут жити старшим людям, а також і тим, що мають слабе серце або ревматизм. Крім цього варт про це заглянути до книжок. Тут гарячо літом, але за те морське повітря ослаблює цю гарячку. Вночі тут усе холодно.

Сюди почали приїздити українці з Підкарпаття і словаки від 1910 р., а інші українці від 1922. Кажуть, що тут живе 1,000 українських родин, одначе назагал замало досі зорганізувалися. Поляків є 500 родин, й вже мають свої клуби. Що правда, всі словіни мають свою основну хибу, а це, що сваряться між собою, а де незгода, там і руїна.

Іван Ворона
Маямі, на Флориді.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. С.

Виступ Українського Хору-Капелі „Думка" в Альтсштетен

(Надіслане до „Свободи").

Підписаний супроводив минулої неділі Український Хор-Капелю „Думка" в турне по Швайцарії. Вже 16. раз Український Хор-Капеля „Думка" під мистецьким керівництвом заслуженого дириґента проф. Маркіяна Струка несе красу української пісні та музичної культури по Швайцарії. На спеціяльне запрошення місцевої влади вдруге концертувала „Думка" в неділю, 17. серпня б. р. в старовинним швайцарським містечку Альтсштетен, де недавно виступали з концертом рівнож віденські „Зенґеркнабен". Цей концерт заздалегідь старанно підготовлений адміністрацією за посередництвом швайцарського протектора письменника проф. Шварца, який подбав про відповідне його розреклямовання афішами, листівками і т. п. Сама поява примангливих козацьких строїв Капелі зразу притягнула досить багато швайцарських гостей, серед яких і одного старого українського еміґранта з Київщини. Перед місцевим ратушом на обширній площі Український Хор-Капеля „Думка" виконав по мистецьки свою із музичним смаком уложену програму під чистим небом. Проф. М. Струк зумів вибрати для швайцарців добірно - музичний репертуар, в який входили твори: Третяка, Котка, Кошиця, Леонтовича, Гнатишака, Воробкевича, Демуцького, Ніжанковського, Гайворонського, як також українські народні пісні.

Цілий хоровий ансамбль Капелі „Думка" в своїм комплеті дав доказ чужинцям своєї високої музикальности, твердої дисципліни та зіграности гармонійних голосів, з яких проф. М. Струк зумів створити правдивий музичний образ української симфонії. На велике зацікавлення повне признання чужинців український Хор-Капеля „Думка" розпоряджає висококваліфікованими, добре вишколеними вокальними силами, серед яких знаходиться значне число солістів. Із пісень, які захоплювали своєю красою швайцарців слід відмітити: „Гуляли, гуляли", зі сольовими виступами тенора М. Весоловського, баритона М. Бучовського та баса А. Білозора; „Зашуміла ліщинонька" з баритоновим сольом М. Садовського; „Огні горять" зі сольовим квартетом героїчного тенора Мойсієнка С., який із своїм надзвичайним крещендо віддав правдиву картину появи козаків на синім морі в надзвичайно мистецькій музикальній формі; другим тенором Котіва, баритоном Бучовським та басом Білозором; „Садок зазеленів" із сольовим виступом героїчного лірико-драматичного тенора Гоша; „Закувала та сива зозуля" з тенорним сольом соліста високої класи героїчного тенора С. Мойсієнка; „Лірники" та „Птичий хор" із сольовими виступами сильного ліричного тенора П. Татаренка, як також пісні: „Ой музики дуже люблю", „Садок вишневий" та інші. На домагання публики, яка нагородила Капелю рясними оплесками, проф. М. Струк повторював деякі пісні. Цей другий виступ Українського Хору-Капелі „Думка" в Альтсштеттен залишив на довший час гарне та миле враження для швайцарців, які супроводили хористів аж на двірець. Швайцарці, яким Хор-Капеля дійсно заімпонував, просили заспівати в Ст. Марґреттен ще кілька пісень. Для спопуляризовання доброго імени української високої музичної культури на чужині, а зокрема в Швайцарії, проф. М. Струк на прощання заспівав ще декілька пісень.

В найближчому часі проектується турне по інших місцевостях Швайцарії.

Осок.

Як пакувати пакунки за море

Багато американців вже довгий час висилають пакунки за море своїм рідним чи приятелям. Більшість з них вже з практики навчилися пакувати так, аби пакунки доходили по призначенню неушкодженими. Проте, голова поштового уряду в Ню Йорку недавно заявив, що таки не всі звертають відповідну увагу на докладне впаковання. Він казав, що багато пакунків, в яких була якась рідина — або продукти, що легко переходять у рідину доходять ушкодженими бо недобре були запаковані.

Він згадує за випадки, коли в пакунках були соки, чи інша рідина, чи мід в бляшанках, покришки яких легко відкриваються, а міжнародні поштові правила упаковки вимагають аби такі покришки були припаяні. Незапаяні бляшанки треба вкладати до більших бляшанок й довкола насипати тирси, висівок, що вбирають в себе рідину на випадок якби вона протікала. Заграничні поштові уряди доносять, що часто в пакунках, отриманих зі Злучених Держав, були перемішані разом соки, мід, цукор, масло, гудзики, шпильки, мука какао, черевики, одяг і т. п. все не до вжитку.

Інформації відносно відповідного пакування пакунків з рідиною, або продуктами, що легко переходять у рідину, можна дістати в кождім поштовім уряді.

Взагалі поштовий уряд радить всім, хто посилає пакунки заграницю, звертати увагу на те, що саме посилається, які кліматичні умови (тепло чи зимно), віддаль, на яку висилається пакунок, кидання пакунками, що неминуче трапляється з пакунками в дорозі.

Добре як пакунки зашивати в полотно, впаковувати все в міцний, подвійний картон, чи деревляні скриньки з дощок на пів-цаля грубих. Можна готові пакунки завинути грубим папером, або таким, що не пропускає води, але не можна обмежитися тільки папером, не можна річі завинути в папір і так висилати.

Ще деякі зауваги. Імя та адреса як особи, яка висилає пакунок, так і тої, кому висилається, треба писати дуже уважно й виразно на пакунку, а також на кусочку паперу, який дати до середини пакунку. Також докладно треба виповнювати картки для митної контролі, зазначуючи все, що є в пакунку. Звичайно, треба заплатити повністю поштову оплату, що вимагається за пересилання пакунків.

Загальна Рада — ФЛІС.

Представник ЗУАДК поїхав до Европи. (Докінчення зі стор. 1-шої).

британській та французькій в Німеччині і Австрії. Поїздка представника ЗУАДКомітету є вислідом довших старань і здійснюється за дозволом департаменту стейту, департаменту війни та американського військового командування в Европі.

ХВИЛЕВА ДОПОМОГА ДЛЯ ІТАЛІЇ И ФРАНЦІЇ ДЛЯ СПИНЕННЯ НЕЩАСТЯ.

Вашингтон, 17. вересня. — Діючий секретар стейту Роберт А. Ловет, виявив, що департамент стейту має вже готові обчислення для уділення хвилевої допомоги Франції й Італії, щоб спинити нещастя. Він сказав, що вже устійнено точні вимоги, одначе їх не подається ще до прилюдного відома. Максимум обраховують на $700,000,000 на найближчі шість місяців. Упродовж цього часу можна буде скласти пляни для постійної допомоги на підставі Пляну Маршала. З інших джерел подають, що департамент стейту приготований виасиґнувати півтора більйона долярів на тимчасову допомогу, одначе ці цифри можуть змінитися впродовж найближчих тижнів. Важною допомогою у теперішнім положенню в згаданих країнах буде висилка збіжжя по зниженій ціні на 35%, як це оповіщує департамент торгівлі.

АРҐЕНТИНА ПРОДАЄ ЗБІЖЖЯ ДО ЕВРОПИ ПО ВИСОКІЙ ЦІНІ.

Вашингтон. — Західні держави Европи мусять платити Арґентині за її збіжжя по $5.90 за бушел, хоч Злучені Держави продають один бушел по ціні $2.70. Арґентина ніяк не хоче знизити своєї ціни, хоч її жнива цього року обильні. Вашингтонські урядовці звертали увагу арґентинського президента Перона на цю невластивість, одначе їх протест не діждався належної уваги. Знавці, що розуміються на таких справах, твердять, що Арґентина хоче заробити на своїм збіжжю, користаючи з важкого положення в Европі. Це має бути розраховане на те, що Плян Маршала однаково мусить бути сфінансований грішми із Злучених Держав, отже поведінка Арґентини це свого роду „ракет".

ДОПОМОГА ДЛЯ ЕВРОПИ ЧЕРЕЗ КАРЕ.

Ню Йорк. — Урядовці аґенції Каре, яка посилає пачки з харчами до Европи на доручення з Америки, опрацювали каблеграму від американського команданта в Німеччині ген. Лусіюса Клея, що біда в Европі найближчої зими буде більша, ніж попередньої. З цих причин екзекутивний директор Каре, Пол Комлі Френч, взиває американців, щоб вони збільшили висилку пакунків до Европи і приспішили замовлення, щоб можна доручити допомогу ще в час. Каре приготоване постачати по 50,000 пачок денно.

Шукають своїх рідних

УВАГА: Пишучи до Укр. Допом. Комітету, просимо зпочатку листа подати, в якій групі і під яким числом є дана особа.

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

11,229 До доньки о. правсл. Лупиновича Олександри Ольги від Журахівскій Федора Андреєвича.

11,230 З дому Головата Марії з с. Слобода Золота (Бережани) від Бловатний Михайла.

11,231 До рідних і знакомих м. Микулинці (Тернопіль) від Костецький Василя і Сиротюк Миколи.

11,232 Санцевич Петра з Гродна м. Кобринь, від Санцевич Марії.

11,233 Демчик Івана, Анни, Марії і Аанстазії з с. Вислок (Кросно) від Демчик Миколая.

11,234 До рідних і знакомих з Підгаєць від Свінціцька Анни (Кучма).

11,235 Махник Андрія і Степана від Махник Василя з Мігова.

11,236 Калина Степана з с. Чепелі (Броди) від Калина Івана син Йосифа.

11,237 Перецький Сверина від Мазур Михайла дир. школи з Мамаївців (Буковина).

11,238 Навроцька Антонини з с. Кут від Григорович Антонини (Навроцька).

11,239 Хроницький Семеона від Хроницький Никифора (Бруцкі).

11,240 Заболотний Йосифа і Антона з с. Климковець (Проскурів) від Дзявур Якова.

11,241 Ковба Костя, Максимців Василя з с. Потапиичі (Рогатин) від Ковба Михайла.

11,242 Куха Марії (Малик) з с. Фельштина (Самбір) і Сарахман Володимира з Нового Самбора від Филипович Івана.

11,243 Іванець Теодора від Головчак Богдана син сестри Іванець.

11,245 Білинський Олекси з с. Довге (Стрий) від Білинський Олександра.

11,246 Бабяк Дмитра з с. Плавуча Мала (Бережани) від Бабяк Григорія син Семка.

11,247 Романюк Михайла і Миколи та Левчук Михайла від Романюк Федора з с. Майдан.

11,248 Ганькевич Василя син Івана від Ганькевич Василя з Потока Вел. (Самбір).

11,249 Блажків Евдокії з с. Телячого (Підгайці) (та інших рідних) від Прокопишин Йосифа.

11,250 Макух Марія (Сокіл) пошукує сестру Анастазію (дів. назв. Макулинська) і Кулик Марію з с. Мощаниця (Любачів).

11,251 Сокільський Петра з Березова Виж. від Симчич Івана.

11,252 Шпілюра Степана і Теклі з с. Курник Шляхтинець (Тернопіль) від Даткун Ярослава.

11,253 Голод Роман, аґроном і правник з Львівщини, просить о афідевіт.

11,254 Возний Павла, Гулька Теклі (Ковалів) від Шевчук Марії (Буньковська) з с. Слобода Золота (Бережани).

11,255 Шевчук Миколи, Коцюба Юдії з с. Слобода Золота (Бережани) від Шевчук Олекси.

11,256 Гнятюк Демка від Гнятюк Василя.

11,257 Родини знакомих від Снігурович Марії (Львів).

11,258 Тутка Петра син Степана від Білоус Марії.

11,259 Хомич Василя з с. Колониці (Сянік) від Хомич Марії.

11,260 До рідних і знакомих з с. Косів-Гуцульських від Романів Володимира.

11,261 Кобринич Миколи з с. Річки (Рава Руська) від Кобринич Зофії (Новосад).

11,262 Ковалик Степана з с. Літина (Дрогобич) від Ковалик Івана.

11,263 Муха Миколи Юрка з с. Полончик (Сянік) від Муха Анни.

11,265 Козловський Гринька з с. Волиці Баранецької від Козловський Михайла.

11,267 До батька Петрик Василь з с. Яблінок (Сянік) шукає батька Петрик Григорія.

11,268 Дмитришин Пилипа з с. Балучин (Золочів) від Ковак Григорія.

11,269 Гусаковський Володимира і Олену з Мотисяк від Постоловська Анни (Гусаковська).

11,270 Токар Василя, Михайла і Марії та Проць Василя від Білоус Романа.

11,271 До рідних і знакомих від Грицюк Петра син Корнеля з с. Фільварків (Золочів).

11,272 До рідних і знакомих від Триценка Катерини з с. Гуйсько (Добромиль).

11,273 Михацько Антона і Дмитра з с. Дмитровичі (Ярослав) від доньки Матвійчук Катерини.

11,274 Хаменко Трохима, Каландрузь Сави, Семченко Трохима, Стончук Матвія з с. Великої Цебермановки (Умань) від Мельник Меланії.

11,275 Кіндрат Миколи від Кіндрат Степана з с. Гудно (Березів).

11,276 Совірко Анни з с. Монастирець (Лісько) від Боднар Мирослава.

11,277 До кревних Миронюків з с. Мишин (Коломия) від Гоянюк Йосифа син Парскевії.

11278 Пелех Пилипа, Андрія і Еви від Пелех Романа.

11,279 До рідних Ціхон, Фігель - Пласкон з с. Криниця (Новий Санч) від Ціхон Івана.

По інформації писати до:
United Ukrainian American Relief Committee
P. O. Box 1661, Philadelphia 5, Pa.

В запитах просимо конечно подавати групу і число.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ГАМТРАМК, МІШ. — Тов. Згода, від. 20, повідомляє, що місячні збори відбудуться в суботу, 20. вересня, в годині 8. вечір. Просимо всіх членів зійтись на збори, бо прийти залишилося багато неполагоджених справ. — Й. Крупка.

ТАРЗАН, ч. 1689. Дивна поведінка.

„Нам треба конечно виважити двері", сказав Тарзан. „Здається, що великан зійшов з ума!"

Саме тоді в кімнаті за дверима безнадійні невільниці, жінки Зорга, гнулися зо страху перед ним.

Нагло на його лиці появився вираз, якого ніхто ще перед тим не бачив. „Мене вже не треба боятися" — сказав він ласкаво.

„Моя недуга вже вилікувана" продовжав Зорг. Потім він витягнув з свого пояса ключ і зблизився до малих дверей.